

Влада та владні відносини. Державна влада в Україні

1. Визначення понять „влада“, „політична влада“, „державна влада“.
2. Конституційна модель розподілу влади в Україні.
3. Характеристика державної влади в Україні.
  - а) Законодавча влада
  - б) Виконавча влада
  - в) Судова влада

ВЛАДА

- Влада – це здатність і можливість здійснювати свою волю, чинити вирішальний вплив на діяльність, поведінку людей за допомогою певних засобів, зокрема авторитету, права, насильства.

ТЛУМАЧЕННЯ ВЛАДИ

- Телеологічний напрям. Влада – це здатність досягати результату, поставленої мети.
- Біхевіористський напрям трактує владу як особливий тип поведінки при якому одні люди командують, управляють іншими, а інші підкоряються.
- Психологічні інтерпретації влади виходять з того що витoki влади існують у свідомості і підсвідомості людей.
- Структурно-функціоналістські інтерпретації влади розглядають її як властивість соціальної організації, як спосіб самоорганізації людської спільності, заснованої на доцільності розподілу функцій управління і виконання.

ПОЛІТИЧНА ВЛАДА

- Політична влада — реальна здатність соціальної спільноти, індивіда до виявлення своєї волі у політиці на основі осмисленого політичного інтересу і сформованих політичних потреб.

Особливості політичної влади:

- Здатність, готовність суб'єкта влади виявити політичну волю.
- Охоплення всього політичного простору взаємодією різних політичних суб'єктів.
- Наявність політичних організацій, через які суб'єкт політичного волевиявлення здійснює політичну діяльність.
- Осмислення політичного інтересу і політичних потреб.
- Забезпечення соціального панування в суспільстві суб'єкта політичної влади.
- Різноманітність ресурсів

- Політична влада має різноманітні форми виявлення, серед них — державна і партійна влади, влада громадських організацій та інформаційна влада (ЗМІ як четверта влада). Головним знаряддям політичної влади є державна влада.

ДЕРЖАВНА ВЛАДА

- Державна влада — це така форма суспільної влади, яка виражає волю економічно і політично панівної спільноти і спирається на спеціальний апарат примусу, має монопольне право видавати закони й інші розпорядження, обов'язкові для всього населення.

Суть і ознаки державної влади

- публічний характер;
- суверенність влади, тобто в сфері державних справ вона має верховенство, самостійність й незалежність стосовно якої-небудь іншої влади як усередині держави, так і за її межами;
- здійснюється на постійній основі спеціальним апаратом влади (державним апаратом);
- має монопольне право застосовувати примус на території своєї дії (території держави);
- має монопольне право оподаткування певних осіб, що перебувають на території держави (для формування бюджету);
- поширюється на всіх осіб (фізичних, юридичних), що перебувають на території держави (виключення: наприклад, іноземні дипломати);
- видає нормативно-правові акти.
- легітимна влада — юридичне (конституційне) обґрунтована і визнана народом країни, а також світовою спільнотою. Наприклад, представницькі органи набувають легітимності в результаті проведення виборів, передбачених і регламентованих законом.
- легальна влада — узаконена у своїй діяльності, в тому числі у застосуванні сили в межах держави (наявність спеціально створених органів для утримання влади і втілення її рішень у життя). Легальність — це юридичне вираження легітимності: здатність втілюватися в нормах права, функціонувати в межах закону.

Поділ влади

- Поділ влади – характерна для демократичної держави система функціонування влади, згідно з якою законодавча, виконавча і судова влади здійснюються різними державними органами та різними посадовими особами.
- Один з перших поділив владу на законодавчу, виконавчу і судову французький політичний мислитель Ш.-Л. Монтеск'є, ще на початку ХУІІІ століття. Він вважав, що основою нормального функціонування державного апарату є незалежність цих трьох гілок одна від одної.

Законодавча влада - це

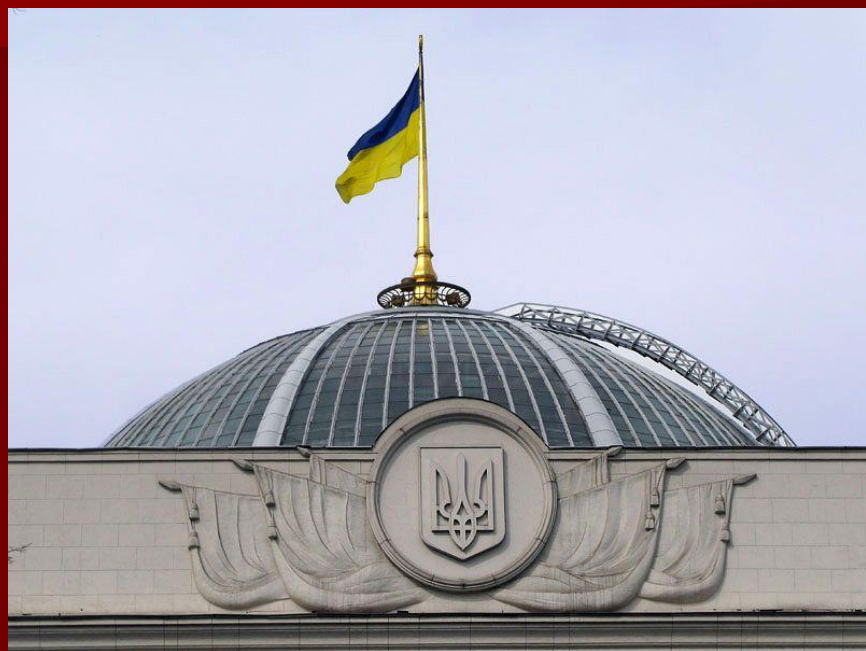
одна з гілок єдиної, але поділеної функціонально державної влади, сутність якої полягає у здатності держави здійснювати свою волю, впливати на діяльність і поведінку людей та їх об'єднань за допомогою законів і правових рішень, які приймаються представницькими органами влади (парламентом).

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

- єдиний орган законодавчої влади в Україні. Складається з 450 народних депутатів, що обираються на основі рівного, вільного і прямого виборчого права, шляхом таємного голосування строком на 4 роки.

СКЛАД ВРУ

Зі свого складу депутати обирають Голову ВРУ, першого заступника і заступника Голови ВРУ, депутати також можуть відкликати їх. ВРУ працює сесійно і є повноважною за умови обрання не менш як 2/3 від її конституційного складу . Засідання ВРУ проходять відкрито.

Повноваження ВРУ

- внесення змін до Конституції України;
- призначення всеукраїнського референдуму;
- прийняття законів;
- затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього; контроль за виконанням Державного бюджету України;
- визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики;
- затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля;
- призначення чергових та позачергових виборів Президента України;
- заслуховування щорічних та позачергових послань Президента про внутрішнє і зовнішнє становище України;
- оголошення за поданням Президента України стану війни і укладення миру, схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України;
- усунення Президента України з поста в порядку імпічменту;
- розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України;
- надання згоди на призначення Президентом України Прем'єр-міністра України;

- здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України;
- затвердження рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям, а також одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснення контролю за їх використанням;
- призначення на посади та звільнення з посад Голови та інших членів Рахункової палати;
- призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, заслуховування його щорічних доповідей про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні;
- призначення на посаду та звільнення з посади Голови Національного банку України за поданням Президента України;
- призначення та звільнення половини складу Ради Національного банку України;
- призначення половини складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;
- призначення на посаду та припинення повноважень членів Центральної виборчої комісії за поданням Президента України;
- затвердження загальної структури, чисельності, визначення функцій Збройних Сил України, Служби безпеки України, інших військових формувань;
- висловлює недовіру уряду;
- за поданням Президента призначає міністра Оборони і ВС, за поданням Прем'єр-міністра призначає всіх інших міністрів.

Виконавча влада - це

одна з трьох гілок державної влади, котра організовує і спрямовує внутрішню і зовнішню діяльність держави, забезпечує здійснення втіленої в законах волі суспільства, охорону прав і свобод людини. Виконавча влада охоплює всю державну діяльність, яка не відноситься ні до законодавчої, ні до судової влади, становить широку сукупність державних органів і установ, які здійснюють владно-політичні та управлінські функції у відповідній сфері та забезпечують реалізацію прийнятих законів на всій території держави.

Система органів виконавчої влади:

- КабМін у взаємодії з Президентом України;
- Центральні органи виконавчої влади (міністерства, комітети та ін.);
- Місцеві органи виконавчої влади (обласні, районні ради, Рада Міністрів АРК та ін.)

Склад Уряду

- Прем'єр-Міністр України
- Перший віце-прем'єр-міністр
- Віце-прем'єр-міністри
- Міністри
- Прем'єр-Міністр України призначається Верховною Радою України за поданням Президента України.

Повноваження Кабінету Міністрів України:

- забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність д-ви, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання КУ і законів України, актів Президента України;
- вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина;
- забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;
- розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;
- забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності; здійснює управління об'єктами держ. власності;
- розробляє проект закону про Державний бюджет України;
- здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю;
- організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності, митної справи;
- спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади;
- утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади;
- призначає на посади та звільняє з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу КабМіну України;

Судова влада – це

одна з трьох гілок державної влади, необхідна умова реалізації принципу поділу влади, покликана запобігати можливості змови чи протистояння двох інших гілок влади, створювати перепони на шляху виникнення диктатури.

Основні принципи правосуддя в Україні:

- незалежність судів і суддів і підпорядкування їх лише Конституції України та Законам України;
- рівність громадян перед судом і законом;
- право громадян на кваліфіковану юридичну допомогу;
- загальність судочинства;
- недоторканість суддів;
- гласність судочинства;
- презумпція невинності;
- підтримка державного звинувачення в суді прокурором;
- обов'язковість судових рішень;
- недоступність зворотної сили закону.

Конституційний Суд України

є незалежним органом судової влади, що забезпечує відповідність законів ін. нормативних актів законодавчої та виконавчої влади Конституції України, охорону конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Президент України як глава держави та гарант забезпечення конституційних прав громадян

- Статус і повноваження Президента України.
- Порядок обрання Президента України.
- Інститут Президента України: історія та сучасність.

Стаття 102 Конституції України

- зазначає, що Президент України є главою держави і виступає від її імені. Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина.

Повноваження Президента

- забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави;
- звертається з посланнями до народу та із щорічними і позачерговими посланнями до ВРУ про внутрішнє і зовнішнє становище України;
- представляє державу в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньоекономічною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України;
- приймає рішення про визнання іноземних держав;
- призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України в інших державах;
- призначає всеукраїнський референдум щодо змін Конституції України, проголошує всеукраїнський референдум за народною ініціативою;
- призначає позачергові вибори до Верховної Ради України;
- припиняє повноваження Верховної Ради України;
- призначає за згодою ВРУ Прем'єр-міністра України; припиняє повноваження Прем'єр-міністра України та приймає рішення про його відставку;

- призначає за поданням Прем'єр-міністра України членів Кабінету Міністрів України, керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також голів місцевих державних адміністрацій та припиняє їхні повноваження на цих посадах;
- призначає за згодою Верховної Ради України на посаду Генерального прокурора України та звільняє його з посади;
- призначає половину складу Ради Національного банку України;
- призначає половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;
- призначає на посади та звільняє з посад за згодою Верховної Ради України Голову Антимонопольного комітету України, Голову Фонду державного майна України, Голову Державного комітету телебачення і радіомовлення України;
- є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України;
- очолює Раду національної безпеки й оборони України;
- вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни;

- приймає в разі необхідності рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану або воєнного стану;
- призначає третину складу Конституційного Суду України;
- утворює суди у визначеному законом порядку;
- присвоює вищі військові звання, вищі дипломатичні ранги;
- нагороджує державними нагородами; встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними;
- приймає рішення про прийняття до громадянства України та припинення громадянства України, про надання притулку в Україні;
- здійснює помилування;
- підписує закони, прийняті Верховною Радою України;
- має право вето щодо прийнятих ВРУ законів із наступним поверненням їх на повторний розгляд ВРУ.

Порядок обрання Президента України

Вибори Президента
України відбуваються на
основі загального,
рівного і прямого
виборчого права,
шляхом таємного
голосування строком на
5 років.

Виборча система

Вибори Президента України проводяться за мажоритарною системою абсолютної більшості, тобто 50% + 1 голос. Якщо у першому турі жоден кандидат не набрав більше 50 % голосів виборців, що взяли участь у голосуванні, ЦВК оголошує другий тур, в який виходять лише два кандидати, які здобули найбільшу кількість голосів виборців в першому турі. За результатами II туру визначається переможець виборів.

Організація виборів

Для проведення виборів Президента України створюються виборчі органи, центрального, регіонального та місцевого значення, а саме Центральна виборча комісія, територіальні виборчі комісії, окружні та дільничі виборчі комісії. Вибори фінансуються з державного бюджету України. Всі кандидати зареєстровані ЦВК повинні сплатити 2,5 млн. грн. передвиборчого взносу, двом кандидатам, які увійшли в II тур, гроші повертаються. Всі кандидати у президенти мають однакові права.

Вимоги до кандидата

- громадянство України
- досягнення 35-річного
- проживання в Україні протягом останніх 10 років
- володіння активним виборчим правом
- знання української мови

Інститут Президентства

У світовій конституційній практиці статус президента визначається по-різному. В одних країнах (Італія, Росія, Угорщина) Президент, як і в Україні, визнається главою держави, що підтверджено статтею 102 Конституції України: “Президент України є главою держави і виступає від її імені, в інших – Мексика, США – є в одночас главою держави і главою виконавчої влади.

Розвиток інституту президентства в Україні

1 грудня 1991 року відбувся всеукраїнський референдум, на якому, одночасно з проголошенням незалежності України, народ віддав перевагу президентській формі правління. Того дня був обраний перший Президент нової Української держави – Леонід Кравчук.

З 1994 по 2004 роки Президентом України двічі обирався Леонід Кучма.